

Sisteme de producere a datelor și surse importante de date despre migrație în România

REZUMAT

Raportul de față schițează caracteristicile principale ale sistemului de colectare și gestionare a datelor despre migrația și populația din România. Institutul de Cercetări Demografice din Ungaria și institutele de cercetare participante în proiect au elaborat în prealabil o metodologie comună pentru a produce descrieri comparabile pentru toate cele opt state din proiectul SEEMIG. Conform acestei metodologii comune, ne-am concentrat asupra surselor de date din sfera administrativă și date de la institute statistice.

În privința migrației, sursele de date administrative din România cuprind registrul de evidență a persoanelor, care este o bază de date cuprinzătoare aflată în custodia Ministerului Afacerilor Interne (MAI), precum și diferite registre ale străinilor. Imigranții din UE, Spațiul Economic European și Confederația Elvețiană (care au sosit în România pentru cel puțin 3 luni), respectiv cetățenii din țări terțe sunt înregistrați separat. Un alt registru este cel al solicitanților de azil și al străinilor care au dobândit o formă de protecție în România. Trebuie să subliniem că registrele care cuprind imigranții nu sunt integrate în registrul de evidență a populației din moment ce acesta din urmă conține date numai despre cetățenii români. Însă registrul de evidență a populației conține datele tuturor cetățenilor români, indiferent dacă au sau nu au reședința în România. Cetățenii cu domiciliu legal sunt înregistrați în localitatea de domiciliu (și nu la locul lor de reședință obișnuită, dacă acesta diferă de adresa oficială), în timp persoanele care nu au domiciliul legal în România (de exemplu, cei care trăiesc în străinătate) sunt înregistrate la ultima lor adresa permanentă. Persoanele cărora li s-a acordat cetățenia română dar nu au domiciliul în România (de exemplu români care locuiesc în state vecine și au obținut cetățenia română) sunt (cel puțin în principiu) înregistrate și ele în registrul de evidență a populației (în București).

În contextul emigrării masive, numărul de persoane înregistrate în registrul de evidență a populației depășește considerabil mărimea populației rezidente. Pentru a ilustra acest lucru, amintim că în momentul alegerilor parlamentare din 2012, numărul oficial de persoane cu drept de vot a fost de 18,4 milioane, în timp ce numărul oficial al populației adulte rezidente, comunicat de către Institutul Național de Statistică (INS), a fost de 17,4 milioane.

Trebuie subliniat că există o diferență la nivelul definiției între *populația legală* a României (totalitatea cetățenilor Români indiferent de reședință) și *populația stabilă* (care, în conformitate cu recomandările ONU, este definită ca totalitatea persoanelor care locuiesc în România în mod obișnuit, indiferent de cetățenia lor). În timp ce registrul de evidență a populației se referă la populația legală (ca de altfel majoritatea instituțiilor din administrație, cum ar

fi de exemplu MAI), statisticile INS se referă la populația cu reședința obișnuită în România. Astfel, în sistemul de înregistrare și gestionare a populației din România nu există o definiție utilizată în mod constant pentru termenul de populație.

Incoerența se datorează faptului că sistemele de înregistrare nu sunt (sau sunt doar parțial) integrate. Înregistrarea evenimentelor demografice este strâns legată de proceduri administrative, însă INS utilizează propriile chestionare pe suport de hârtie pentru înregistrarea deceselor, nașterilor, imigranților și emigranților. Mai mult decât atât, instituțiile administrative direct responsabile de înregistrarea acestor evenimente demografice nu transferă datele nemijlocit la INS.

Datele anuale referitoare la efectivul populației din România (comunicate în chip de cifre oficiale) sunt calculate de INS pe baza rezultatelor ultimului recensământ la nivelul unităților administrative locale, prin utilizarea modelului de cohorte. Pentru efectuarea acestor calcule, INS folosește date din anchete exhaustive pe fluxuri de imigranți și emigranți realizate în colaborare cu MAI. Organele responsabile de colectarea de date sunt MAI, Inspectoratul General pentru Imigrări (în cazul imigranților) și Direcția pentru Evidența Persoanelor și Administrarea Bazelor de Date (în cazul emigranților). Colectarea datelor se face prin intermediul unei interfețe computerizate proiectată de MAI.

În timp ce statisticile privind mișcarea naturală a populației sunt relativ precise, datele statistice despre fluxul imigrării și emigrării cuprind doar un segment minuscul al proceselor efective de migrare. Acest lucru se datorează parțial modului în care se definesc termenii de imigrare și emigrare. Conform acestor definiții, imigranții sunt cetățenii străini care se stabilesc în România cu acordul autorităților române. Problema acestei definiții rezidă în termenul de cetățeni străini, condiție pe care trebuie să o îndeplinească imigranții. După 1990 însă, printr-un tratament preferențial, autoritățile române au acordat cetățenia română etnicilor români cu reședința în țările vecine, în special românilor din Republica Moldova și Ucraina. În conformitate cu acest tratament preferențial, etnicii români au dobândit cetățenia română fără permis de ședere. Prin urmare, în cazul în care un etnic român din Republica Moldova sau Ucraina care a obținut cetățenia română înainte de a-și stabili reședința în România se stabilește în România, persoana respectivă nu va apărea în statistici privind migrația. Conform procedurii de (re)dobândire¹ a cetățeniei române, noii cetățeni români trebuie să se înregistreze în registrul de evidență a populației în locul unde au domiciliul sau reședința în România. În cazul în care nu au domiciliul în România, trebuie să se înregistreze în București (Sector 1, Direcția locală de Evidență a Persoanelor), ca cetățeni români fără reședință în România. Problema este că MAI nu transmite către INS informații despre noii cetățeni români. În consecință aceștia nu sunt luați în calcul în datele anuale privind efectivul de populație.

Emigranții sunt definiți ca cetățenii români care se stabilesc în străinătate cu acordul autorităților române. Problema majoră cu care ne confruntăm aici este dată de faptul că autoritățile române (la fel ca autoritățile altor țări sursă) au prea puține instrumente pentru a obține deregistrarea persoanelor care părăsesc țara. Dacă comparăm datele statistice românești despre emigrație cu statisticile despre imigrare ale celor mai importante țări de destinație rezultatele vor fi șocante. Conform statisticilor întocmite de către Banca Mondială, 2,8 milioane de cetățeni români trăiau în

---

¹ În conformitate cu legislația României, românii din teritoriile României Mari din perioada interbelică pot redobândi cetățenia română, calitate pe care au pierdut-o după ce anumite teritorii au fost anexate și încorporate de statele vecine.

străinătate în 2010. În același timp, pentru perioada 2001–2011 autoritățile române au înregistrat doar un număr de 128.000 de emigranți. Consultarea statisticilor despre fluxul de migrație din țările de destinație ne arată că statisticile despre emigranți întocmite în România cuprind doar 10 procente din emigrarea legală din România.

Aceste neajunsuri au alte consecințe grave pentru calculele anuale ale efectivului populației din perioadele dintre recensăminte. Calculele INS supraestimează sistematic populația stabilă a țării iar amploarea acestei supraestimări a crescut considerabil an de an (din cauza intensificării migrației cetățenilor români). Cifrele raportate arată că INS a supraestimat efectivul populației cu 1,7 procente în 1992, cu 2,8 procente în 2002, și cu 12,7 procente în anul 2011. Având în vedere ultima supraestimare grosolană putem concluziona că nici un indicator demografic sau de dezvoltare umană furnizat de către INS nu poate fi considerat de încredere.

Recomandarea noastră cea mai importantă către părțile interesate din România este că ar trebui elaborat un sistem de înregistrare integrat. O condiție prealabilă în acest sens este adoptarea unor definiții coerente și operaționale și înregistrarea populației în funcție de diferite categorii (noi cetățeni cu sau fără domiciliul în România, rezidenți străini și cetățenii români care trăiesc în mod obișnuit în țară sau în afara ei, cetățeni români fără domiciliu legal etc.). Pentru realizarea unui sistem integrat funcțional un alt aspect important este remediarea cooperării dintre diferitele instituții implicate în înregistrarea populației, ce se poate obține prin reconceptualizarea și remodelarea acestor relații. În chip de remarcă finală, considerăm că pentru înregistrarea mai bună a emigrării, autoritățile române au nevoie de asistență internațională și contribuție științifică locală.

SEEMIG [Managing Migration and its Effects in SEE - Transnational Actions Towards Evidence Based Strategies] este un proiect strategic finanțat de Programul de Cooperare Transnațională Europa de Sud-Est al Uniunii Europene (SEEMIG – SEE/C/0006/4.1/X)

Informațiile publicate aici reprezintă punctul de vedere al autorilor, Autoritatea de Gestionare nefiind răspunzătoare pentru nicio utilizare.